

Imponerende bogudgivelse om Europas fuglekøjer

Fanø Ugeblad 4. april 2012

De frisiske øer og Flandern har som bekendt gennem århundreder haft stor indflydelse på Fanøs udvikling. Det være sig på søfarten, bygningskulturen, madkulturen, klædedragten, men også på kunsten at anlægge fuglekøjer. I Flandern peger de ældste skriftlige spor af fuglekøjer helt tilbage på 1300-tallet. Det har sin helt naturlige forklaring: Det flade landskabets vandrige karakter både langs vadehavskysten med de mange frisiske øer og indlandets søer og vidtstrakte vådområder har virket som magnet på efterårstrækkenes hundredtusinde af ænder på flugt sydpå mod varmere himmelstrøg.

Mere end 1000 fuglekøjer i Holland

Som al anden høst bidrog denne fangst i væsentlig grad til det daglige udkomme og fangstmetoden var så effektiv, at der var mere end 1000 fuglekøjer i Holland, da der var flest. Metoden bredte sig gennem århundrederne langs Vadehavet og Nordsøens kyster til Belgien (26 køjer), Frankrig (4), Tyskland og de tyske frisiske øer (41), men også til England (193), Irland (71) og Danmark. Danmark? Vi bør rettelig sige Fanø, for kun på Fanø ved vi med sikkerhed, at der har været anlagt fuglekøjer. (To tilløb til anlæg fandt sted i ældre tid ved Gavnø Slot og på Amager, hvor hollandske bønder muligvis anlagde en fuglekøje).

Ny storslået bog om et enestående stykke kulturhistorie

Hollænderne er sig dette stykke enestående kulturhistorie meget bevidst, hvorfor de værner meget om de omkring 130 køjer, der i dag er tilbage. Adskillige har åbent for publikum og en meget aktiv forening *Eendenkooi Stichting* gør et stort arbejde for at bevare, restaurere og udbrede kendskabet til fuglekøjerne. Således har foreningen netop her i vinter udgivet en stor og meget smuk bog om fuglekøjer i Flandern, Nederlandene og 7 andre europæiske lande (*Eendenkooien in Vlaanderen en Nederland en 7 andere Europese landen*). Den er skrevet af André Verstraeten, Arnout Zwaenepoel og Désiré Karelse, hvor sidstnævnte er europæisk specialist i fuglekøjer og ved flere lejligheder også har både besøgt og skrevet om Fanøs fuglekøjer.

Her får man svar på næsten hvert tænkeligt spørgsmål: Fuglekøjernes oprindelse, uddrag af historiske kilder, fangstmetoder og fangstmængder, økonomien, udbredelse i Europa på kort og i tabeller, indretning af dam og fangarme, de forskellige typer fuglekøjer, arbejdet i fuglekøjen, brug af køjehunde (kooikerhunde – i dag også en populær familiehund), fuglekøjer som statussymbol(!), hvilke typer ænder blev fanget, senere tiders ringmærkning, fuglekøjerne som motiv i ældre tiders kunst og meget meget mere.

En billedmæssig nydelse

Alle kapitler er illustreret med et fantastisk flot billedmateriale lige fra gengivelse af spændende dokumenter og fornemme malerier og stik til moderne kort, tabeller og store farvefotografier.

Desværre for os danskere er bogen på hollandsk, men dog med resumé på engelsk, tysk og fransk. Men med lidt tålmodighed skal man nu ikke læse længe i bogen, før det er rimeligt let at forstå det allermeste – slægtskabet via frisiske forbindelser til en blanding af vestjysk, plattysk, tysk og dansk fornægter sig ikke. Så har du interesse for dette særlige styk-

ke kulturhistorie, som Fanø er en del af, skal du ikke lade dig afskrække af sproget. Som sagt er bogen dertil en billedmæssig nydelse. Det hører i øvrigt med, at Fanøs fuglekøjer naturligvis også er beskrevet fyldestgørende med fine fotos og kort, så man må sige, at dette hovedværk om europæiske fuglekøjer når godt omkring.

Fanøs fuglekøjer som perler på en snor

På Fanø har der været og er der stadig fire køjer: Fra nord ligger de som perler på en snor ud til Vadehavet: Ternerdal Patentfuglekøje, Albue eller Nordby Fuglekøje, Sønderho Gamle Fuglekøje og Sønderho Fuglekøje (kaldes også til tider Kaptajn Knudsens Fuglekøje eller Annas Køje). En femte har sandsynligvis i øvrigt været anlagt som forsøgskøje inde på heden bag Knudtoft Bjerge.

Tag på naturtur til Fanøs fuglekøjer i påsken

Sønderho Gamle Fuglekøje

Har du fået lyst til at se, hvordan fuglekøjerne har fungeret, kan jeg stærkt anbefale en tur dertil i påsken. Du kan begynde med at besøge den bedst bevarede *Sønderho Gamle Fuglekøje*, der i dag fremstår som et lille frilandsmuseum, og som kan nås fra parkeringspladsen ved landevejen midt mellem Sønderho og Nordby. Herfra er der en smuk gåtur på omkring 20 minutter ind over heden, og lige før du når frem, er der en fin udsigt over Vadehavet. Inde i fuglekøjen, hvortil der er gratis adgang, findes der en inspirerende og lettilgængelig udstilling, ligesom der også er et udkigstårn, hvorfra du kan iagttage Vadehavet og fuglelivet. Er vejret klart, kan du se Ribe Domkirke og langt ind over Jylland.

Sønderho Fuglekøje. Har du mod på en lidt mere »vild«, men meget smuk tur, hvor du næppe møder andre på din vej, skulle du besøge *Sønderho Fuglekøje*. Ca. 50 m syd for indkørslen til skovvæsenets assistentbolig går en markvej mod øst ind over heden, som du har på din venstre hånd og på din højre mark, skov og eng. Følg vejen mod øst til du står foran de store engarealer og følg herefter vejen mod nord i en bue langs vandet. Du skal kigge dig lidt for, for der er ingen skiltning. Men tag skovvæsenets vandretursfolder (nr. 82) om Fanø med. Her er begge fuglekøjer og stierne dertil markeret.

Her finder du alle oplysninger

For nemheds skyld kan du finde praktiske oplysninger med links om den nyudgivne bog, om Fanøs fuglekøjer, kort og udflygtmuligheder på dette link www.aldus.dk/fanoe/kojelinks.html

God læselyst, god tur og god påske.

Per Hofman Hansen

